

МБОУ «Сатагайская средняя общеобразовательная школа»

РАССМОТРЕНО

На заседании МО гуманитарного цикла

А.В. Онуфриева /Онуфриева А.В./

от « 1 » сентября, 2016 г.

СОГЛАСОВАНО

зам. директора по УР

Н.Н. Адамова /Адамова Н.Н./

от « 1 » сентября, 2016 г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор МБОУ «Сатагайская СОШ»

Е.А. Шишигин /Шишигин Е.А./

от « 1 » сентября, 2016 г.

Рабочая программа по родной литературе для 5 класса на 2016 – 2017 учебный год

Учебник – Поликарпова Е.М., Филиппова Н.И., Флегонтова У.М. «Тереебут литература»
Программа – Поликарпова Е.М., Филиппова Н.И., Флегонтова У.М. . «Тереебут литература», 2016 г.

Всего: 68 чаас

Составитель: учитель родного языка и литературы
МБОУ „Сатагайская средняя общеобразовательная школа“

Шишигина Галина Николаевна

Образование: высшее

УПД: высшая категория

Пед. стаж: 36

2016-2017 уч. год

Быһаары сурук

Россия уерэбин суруннуур ФГУеС уунэр келуенэни кибилии сизэрдээх, ийэ дойдуга бэриниилээх сомоҕо гражданскэй уопсастыбаҕа тумэр сыаллаах. Стандарт Россия норуоттарын ураты култуураларын уонна тылларын чөлүн харыстыыр, сайыннарар суолу тутууар.

Программа РФ Уерэбин министиэристибэтэ бигэргэппит литература уерэбин ФГОС методологиятын терүттэригэр уонна дидактикаҕа ирдэбиллэригэр олоҕуруар.

Төрөөбүт литератураны орто оскуолаҕа үөрэтии билиһиннэри кэмнэ маннык сыалы-соругу туруорар:

- сахалыы литератураны сэргээн,кэрэхсээн,сатаан,өйдөөн ааҕарга үөрэтии;аахпыт бэйэ сайдыытыгар туһанарга туһулааһын;
- ийэ тыл уус-уран күүһүн,кэрэтин,тыл илбиһин,хомуһунун оҕоҕо кыра сааһыттан иһэри;
- Уус-уран айымньыны,араас геройдарын туһанан төрөөбүт норуот олоҕун,историятын,култууратын,үгэстэрин,сиэрин-майгытын арыыйы;киһи анал,олоҕу дириһник,таба өйдүүргэ үөрэтии;
- төрөөбүт тылынан уус-уран айымньы айыллар үгэһин,кистэлэһин,араас ньыматын билиһиннэри;
- үөрэнээччи айымньылаахтык толкуйдуур уонна айар дьоҕура тобулларыгар суол аһы;
- уус-уран айымньыны уран тыллаах,ураты дьоҕурдаах,талааннаах дьон айарын өйдөтүү.

5 кылааска үөрэтии, сайыннарыы, иитии сүрүн тускуллара

1. Аабар дьобуру сайыннары:

- Аабы сурун керуннэрин (хобоонноохтук, айымнылаахтык аабы нымаларын) бабылыыр кяхха киирэр;
- Кыра кэриннээх айымныны ейтен, хобоонноохтук аабы нымаларын бабылыыр, аабарын себулуур:
- Уус-уран айымныны аабарга тардыстар.

2. Санарар сананы сайыннары:

- Оҕо аахпыт айымнытын ис хобоонун кэпсээин 2 арааын (талан, кылгатын) табатык туанан кэпсиир дьобуру бабылыыр:
- Сэбэргэиигэ бэйэтин санаатын этэ уерэнэр;
- Айан кэпсээин терутун ууар

3. Суруйар дьобуру сайыннары:

Литературнай диктант, аахпыттан суруйуу, кыра кэриннээх айар уонна ейтен суруйар дьобурга сыыары.

4. Литературнай билиини, дьобуру сайыннары:

- Фольклор керуннэрин туунан ейдебулу диринэтии;
- Уобарааы айыы нымаларын билииннэрии: аллитерация, ассонанс, хатылаабын, ханарытыы, аллегория, эпитет, тэннэбил, метафора;
- Хобоонунан уонна кэпсээнинэн этии ейдебулэ;
- Ритм, рифма;
- Уус-уран тыл уратыта, кууэ;

- Фольклор уонна уус-уран литература ситимэ;
- Суруйааччы туьунан ейдебулу кэнэтии;
- Дьоруой, персонаж туьунан ейдебулу диринэтии.

Ытык өйдөбүллэри үөрэнээччигэ иҥэриин түмүгэ:

- киһи сайдыылаах уонна ситиһиилээх буоларыгар төрөөбүт тылынан ааҕы суолтатын өйдүүр; уус-уран литератураны тылынан искусство ураты көрүүн быһыытынан сыаналыыр;
- тулалыыр эйгэ туһунан билии-көрүү, ааҕы көмөтүнэн кэҥиирин-дириҥиирин өйдүүр;
- норуот айымньыта уонна уус-уран литературата Саха төрүт олоҕун-дьаһаҕын, историятын, тылын-өһүн, култууратын көстүүтэ буоларынан өйдүүр, сыаналыыр;
- Саха сирин, Россия уонна аан дойду норуоттарын чулуу айымньыларын ааҕан, атын норуот култууратын, литературатын ытыктыыр;
- үтүөнү-мөкүнү, сырдыгы-хараҥаны арааран, сиэри тутуһуу, амарах, аһыныгас, дьонно кыһамныылаах майгы үчүгэйгэ тиэрдэрин өйдүүр.

Оболор үлэлэрин тэрийии араастара.

- Бөлөҕүнэн, пааранан, тус туһаайыылаах дьарык.
- Бэриллит схеманан айымньыны ырытыы, инсценировка, бырайыактааһын.
- Бэйэ соҕотоҕун эбэтэр коллективы кытта сэргэ үлэлээһинин тэрийии.

- Экскурсиялар ,өйгө үөрэтии,өйтөн суруйуулар,рефераттар.

Үөрэнээччи билиитин бэрэбиэркэлиир,хонтурооллуур үлэлэр көрүҥнэрэ.

- Күннээби хатылыыр сорудахтар, тиэмэни түмүктүүр семинар уруоктар, анал тиэмэби диспуттар.
- Хатылыыр үлэлэр,тургутуктар,литературнай диктаннар.
- Бырайыактыыр үлэлэр,сыл аҥарынан,сыл түмүгүнэн хонтурооллуур үлэлэр,тургутуктар.

Саха литературатын үөрэтиигэ туттуллар литература.

Учебниктар:

- 1.Поликарпова Е.М., Филиппова Н.И., Флегонтова У.М. Төрөөбүт литература. 5 кылаас. 1, 2 чааба. Дьокуускай, ”Бичик»,2015 с.
2. Поликарпова Е.М., Филиппова Н.И., Флегонтова У.М. Айымньы туулуҕэтэ. 5 кылаас. Дьокуускай, ”Бичик»,2015с.

Методическай литературалар,тургутуктар:

- 1.Аман өс,Н.И.Филиппова,М.Т.Гоголева,”Бичик»,1994с.
- 2.Саха тылыгар уонна литературатыгар тирэх бэлиэлэри туһаныы,В.В.Скрябин,Дьокуускай,1993с.
- 3.Хоһоонноохтук аабыы,Е.М.Поликарпова,Дьокуускай,1992с.
- 4.Төрөөбүт литератураны 4-7 кылаастарга үөрэтии, Н.И.Филиппова, Дьокуускай,1985с.

- 5.Саха литературатыгар уус-уран литератураны үөрэтии туһунан санаалар,Н.И.Бугаев, ”Бичик»,1998с.
- 7.Олоһхону оскуолаҕа үөрэтии, Н.И.Филиппова, Дьокуускай,1981с.
- 8.Саха фольклора, Н.И.Филиппова, Дьокуускай,1986с.
- 9.Саха литературата үйэлэр кирбиилэригэр,В.Б.Окорокова, „Бичик”,2000с.
- 10.Саха литературатын уонна култууратын билиэн-көрүүн баҕалаахтарга,М.А.Попова,Дьокуускай,2000с
- .11.Литература теорията,В.Б.Окорокова,Дьокуускай,2000с.
- 12.Саха литературатыгар тургутуктар,Дьокуускай,2010с.

Хаһыаттар, сурунааллар:

1”.Кэскил”

2”.Хатан”

МБОУ «Сатагайская средняя общеобразовательная школа»

РАССМОТРЕНО

На заседании МО гуманитарного цикла

 /Онуфриева А.В./

от « 1 » сентября, 2016 г.

СОГЛАСОВАНО

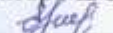
зам. директора по УР

 /Адамова Н.Н./

от « 1 » сентября, 2016 г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор МБОУ «Сатагайская СОШ»

 /Шишигин Е.А./

от 1 » сентября, 2016 г.

Рабочая программа по родному языку

для 5 класса на 2016 – 2017 учебный год

Учебник – Алексеев И.Е., Винокуров И.П., Гурьев Г.И., Полова М.М. «Саха тыла», 2015 с.

Программа – Филиппов Г.Г., Гурьев Г.И. Саха тыла», Дь: 2016с.

Всего: 102 чаас.

Составитель: учитель родного языка и литературы
МБОУ „Сатагайская средняя общеобразовательная школа“

Шишигина Галина Николаевна

Образование: высшее

УПД: высшая категория

Пед. стаж: 36

2016-2017 уч. год

Быһаары сурук

5 кылааска саха тылын үөрэтиигэ үлэлиир программаны Алексеев И.Е., Винокуров И.П., Гурьев Г.И., Попова М.М. «Саха тыла» программаҕа олобуран оноһулунна.

Саха тылын үөрэтии манньк сыалы-соругу туруорар:

1. Саха тылын барҕа баайын, тутулун, уратытын оҕо өйүгэр-сүрэххэр тийэр курдук арыян көрдөрүү.
2. Орто оскуоланы бүтэрэр үөрэнээччигэ араас эйгэбэ араас наадаҕа сахалыы сатаан санарар, суруйар дьоһуру инэри.
3. Саха тылын талыы- талба кэрэтин биллэрэн, ийэ тылын сөбүлүүр, харыстыыр, төрүт культуратын биһириир, омугун сыаналыыр, убаастыыр ыччаты иитэн таһаары.

5 кылааска саха тылын чааһа манньк үлэрилиинэ:

Кылааһа	5
Уопсай чааһа	102
Тыл үөрэхтэ	74
Кириити тиэмэ	1
Хатылааһын	2
Лексика	23
Фонетика уонна таба санарыы	12
Тыл састааба уонна таба суруйуу	16
Морфология уонна таба суруйуу	

Синтаксис уонна сурук бэлиэтэ	18
Сахалыы этии стилистиката	
Ситимнээх сана	30

Түмүк ситиһиилэр.

5 кылааһы бүтэрэр үөрэнээччи төрөөбүт тылын туттар эйгэтэ лаппа кэниэхтээх,норуот бүттүүн кэпсэтэр тылын ылыныыта саҕаланыхтаах.Кини тыла-өһө оонньуунан,киинэнэн,оскуола үөрэбинэн уонна олохтоох теманан эрэ мунурданарынан ааһан Саха сириҥ айылҕатын,нэһилиэнньэтин олоҕун, республика хаһаайыстыбатын,норуот культуратын, искусствотун,наука,техника ситиһиилэрин уо.д.а. тустарынан кылааһыгар да кылаас таһынан даҕаны ис хоһоонноохтук иннигэһэ суох кэпсиир, кэпсэтиигэ кыттар, көбүлэхэр буолуохтаах.

Санарарыгар кэпсээнин ис хоһоонун таба биэрэр курдук сөптөөх тыллары булуохтаах,тобоостоох түгэннэргэ төрөөбүт тылын,ордук этигэн өттүн сэдэхтик да буоллар туһаныахтаах,эбэтэр кэпсээнин биллэ тупсарар курдук туттуохтаах,оттон литературнай айымньыны ордук чаҕылхай уус-уран ойуулааһынын көтүппэккэ,айымньы тылын сүрүн уус-уран уратытын истээччигэ тиэрдэр курдук **кэпсиэхтээх**.

Билинни тылга үөрүйэбин таһынан эргэрбит тыллары билиэхтээх.Үөрэнээччи литературнай тыл үөрүйэхтэрин ылыныыта бигэтиэн иһиэхтээх.Этиилэрэ бэйэ-бэйэлэриттэн утумнаах-ситимнээх буолуохтаахтар,этиигэ тыллар ситимнэһиилэригэр,тыл бэрээдэгин тутуһууга алҕаһа суохтаах.

Үөрэнээччи дьүһүннээн, хохуйан этэр кылгас уус-уран ойуулааһыннаах этиилэри эмиэ онортуур буолуохтаах.

Ытык өйдөбүллэри инэрини түмүгэ.

- ❖ Оҕо маннык ытык өйдөбүллэри инэриннэбинэ төрөөбүт тыла сайдарыгар бэриниилээх,эппиэтинэстээх буоларыгар,бэйэтин кыаҕын толору туһанарыгар эрэниэххэ сөп.
- ❖ Төрөөбүт тыл-омугу сомоҕолуур тыл буоларын өйдүүр.
- ❖ Төрөөбүт тыл төрүт айылгыта,үйэлээх үгэһэ,этигэн кэрэтэ норуот тылынан уус-уран айымньытыгар уонна уус-уран литератураҕа сөнмүтүн билэр.
- ❖ Төрөөбүт тылын сайыннарар, кэлэр көлүөнэҕэ тириэрдэр ытык иэстээбин,ийэ тыл үйэлэргэ чөл туруктаах буоларыгар тус оруоллааҕын өйдүүр.
- ❖ Төрөөбүт тыл иитиллэр,үөрэнэр,айар-сайдар тыл буоларын итэбэйэр.
- ❖ Төрөөбүт тыл элбэх омук алтыһан бииргэ олорор кэмигэр икки эбэтэр элбэх тылланыы усулуобуйатыгар хас биирдии киһиттэн харыстабыллаах сыһыаны эрэйэрин өйдүүр.

Үөрэх сатабылларын сайыннарыы түмүгэ

Бэйэни салайынар –дьаһанар сатабыл.

Тылын сайыннараар сыалы-соругу таба туруорунар,сатаан былаанныыр,туох-ханнык түмүккэ кэлиэхтээбин быһа холоон билэр.

Тылы сэрэйэр дьобуру сайыннарыы.Бэйэтин сааһыгар сөп түбэхэр тиэкиһи тылынан да суругунан да танар буолуохтаах.

Тылын сайыннараар баһаны үөскэтии.

Хонтуруолланыы

Билэр-көрөр сатабыл. Сүрүн үөрэнэр сатабыл.

Үлэ сыалын-соругун таба туруоруу.

Билиини-көрүүнү кэнэтэр араас матырыйаалы туһаныы.

Билиини сааһылааһын

Тобулук өйү сайыннараар үөрүйэхтэр.Саха тылын лингвистическэй матырыйаалыгар тирэбирэн,өй үлэтин араас дьайыыларын кэбэбэстик толорор:тэннээһин,ырытыы,холбооһун,түмүктээһин,ханыылатан сааһылааһын,майгыннатыы,сааһылаан ситимнээһин.

Рефлексия.

Бэлиэни-символы туһанар үөрүйэхтэр.

Бодоруһар сатабыл.

Бииргэ үлэлиир үөрүйэх-пааранан,бөлөбүнэн,хамаанданан.

Кэпсэтэр үөрүйэх.

Кэпсэтии сиэрин тутуһар үөрүйэх.

Төрөөбүт тылы үөрэтии предметин ис хоһооно

Төрөөбүт тылы үөрэтии ис хоһоонугар манньык сүрүн научнай хайысхалар киирэллэр:

1.Бодоруһуу култуурата.

2.Саһа көрүнэ:истии,саһарыы,ааһыы,суруйуу.

3.Тыл үөрэбин тутуах салааларын туһунан уопсай өйдөбүлэ:фонетика,лексика,морфология,синтаксис

4.Сурук-бичик култуурата:таба суруйуу уонна сурук бэлиэтэ.

5.Ситимнээх саһаны сайыннарыы-тиэкис туһунан сүрүн өйдөбүл.

Туттуллар үөрэтэр-методическай литература

1. Саһалыы оскуола программата,2000с.У
2. Учебник.
3. Саһа тылыгар уонна литературатыгар тирэх бэлиэлэри туһаныы.В.В.Скрябин.1993с.
4. Аахпыттан суруйуу уонна диктант тиэкистэрэ С.С.Семенова, Н.П.Парфенова, Н.Н.Васильева,С.Г.Хардарысов.2004с.

5. Саха тылын оскуолаҕа үөрэтии методиката.Г.И.Гурьев.2009с.
6. Көдьүүстээх үөрэххэ суолу тэлэн.2009с.
7. Саха тыла,тургутук.М.С.Винокурова,И.П.Винокуров,М.Е.Филиппова.2007с.
8. Саха тыла, синтаксис.Г.Г.Филиппов,И.П.Винокуров.2007с.
9. Саха билинни тыла.И.П.Винокуров,Н.И.Винокурова. 2009с.
10. Аахпыттан суруйуу текстэрэ.С.С.Семенова,Н.П.Парфенова.1999с.
11. Саха тылын үөрэтии методиката.Г.Г.Филиппов.1987с.
12. Төлкөнү түстүүр төрөөбүт тыл. П.А.Слепцов.1999с
13. Саха билинни тыла.Морпонуогуя.Н.К.Антонов,Е.И.Коркина,Г.Г.Филиппов.2009с.
14. Ийэ тылбыт эрчимэ эстибэтин: айымньыны уонна истиили ырытыы.Г.Г.Торотоев.2009с.
15. Оҕоҕо бэйэтигэр туһаайыылаах үөрэх.Шишигина В.Р,Кузьмина М.П,Кривошапкина В.С . 2004с.
16. Формирование ключевых компетенций: знание.опыт,личностное отношениеучащихся к образованию. 2010г.

Тылдьыттар

- 1.Саха тылын орфографическай тылдьыта.Л.Н.Харитонов,Н.Е.Петров.1975с.
- 2.Саха түөлбэ тылын тылдьыта.М.С.Воронкин,М.П.Алексеев,Ю.И.Васильев.1995с.
- 3.Сахалыы таба суруйуу тылдьыта.П.А.Слепцов.2002с.
- 4.Саха тылын антонимнарын тылдьыта.1969с.
- 5.Саха тылын синонимнарын кылгас тылдьыта.Н.А.Ааллаабыскай,Х.Х.Луковцев.1982с.
- 6.Саха тылын омонимнарын тылдьыта.Н.А.Ааллаабыскай.1979с.
- 7.Сомоҕо домохтор.И.К.Попов.2010с.

Үөрэнээччилэр туттар пособиелара.

- 1.Саха бэргэн тыла –өһө.И.И.Стручкова.1997с.
- 2.Тыл оонньуута.У.Ф.Кондакова.2002с.

Кылаастарынан оҕолор үлэлэрин тэрийии араастара

- Бөлөбүнэн,пааранан, тус туһаайыылаах.
- Оонньуу көрүнэ,бырайыактааһын ньымата.
- Биирдиилээн, кылааһынан бары бииргэ үлэлээһин.
- Дьыл түөрт кэмин ойуулуур,дьүһүйэр тылы сайыннаар сыаллаах экскурсиялар.

Бэрэбиэркэлиир,хонтуруоллуур үлэлэр.

- 1.Уруок аайы ытыллар хонтуруол:чинэтэр,хатылыыр ыйытыктар;тэттик тиекистэри суруйуу;араас эрчиллиилэр тиһиктэрэ.
- 2.Хас сана тиэмэ бүттэбин аайы араас соруудахтаах бэрэбиэркэлиир үлэлэр;тургутуктар;суругунан үлэлэр.
- 3.Чиэппэр,сыл түмүгүнэн түмүктүүр,хонтуруоллуур үлэлэр:истибиттэн суруйуу,бырайыактары көмүскээһин,өйтөн суруйуу.

МБОУ «Сатагайская средняя общеобразовательная школа»

РАССМОТРЕНО

На заседании МО гуманитарного цикла

 /Онуфриева А.В./

от « 1 » сентября, 2016 г.

СОГЛАСОВАНО

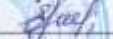
зам. директора по УР

 /Адамова Н.Н./

от « 1 » сентября, 2016 г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор МБОУ «Сатагайская СОШ»

 /Шишигин Е.А./

от 1 « » сентября, 2016 г.

Рабочая программа по родному языку

для 7 класса на 2016 – 2017 учебный год

Учебник – Неустроев Н.Н., Ядрихинская А.Г., Семенова С.С. «Саха тыла», 1999 с.

Программа - Семенова С.С. «Саха тыла», Дь: 2000с.

Всего: 68 чаас.

Составитель: учитель родного языка и литературы
МБОУ „Сатагайская средняя общеобразовательная школа“

Шишигина Галина Николаевна

Образование: высшее

УПД: высшая категория

Пед. стаж: 36

2016-2017 уч. год

Саха тыла 7 кылаас

Программа: Семенова С.С. «Саха тыла» сахалыы оскуола программата. Дьокуускай, 2000

Учебник: Неустроев Н.Н., Ядрихинская А.Г., Семенова С.С. «Саха тыла». Дьокуускай, 2000

Быһаарыы сурук

Саха тылыгар 7 кылааска улэ программата Семенова С.С. «Сахалыы оскуола программатыгар» (Дьокуускай, Уорэхтээһини сайыннарар инст-т изд-та.-2000 с.) олоһуорар. Чаас ахсаана нэдиэлэһэ 2, БУП РС(Я) коруллэр.

Программа ФГОС ирдэбилинэн уорэх-иитии ис хобоонун, сыалын-соругун, уорэнээччилэр уопсай сайдыыларын стратегиятын арыйар.

Уорэх предметин уопсай характеристиката

Морпонуогууа. Тыл састааба диэн өйдөбүлү, тыл уларытар уонна үөскүүр ньыматын билии. Сана чааһын туһунан уопсай өйдөбүлү билии. Сана чаастарын бөлөбө: ааттар (аат тыл, даһааһын аат, ахсаан аат, солбуйар аат), туохтуур туттулук халыыптара (аат туохтуур, сыһыат туохтуур, тус туохтуур, үлүбүөй), сыһыат, саа аллайыы, көмө сана чаастара. Тылы састаабынан ырытыы (тыл олоһо, сыһыарыыта). Тыллары сүрүн бэлиэлэринэн (кырамаатыкалыы халыыптарынан) бөлөхтөөһүн, ырытыы. Санарар санаһа тыл литэрэтиирэли нуорматын тутуһуу.

Оһо торообут тыла уорэһи-билиини кэбэһэстик ылынар, ойо-толкуйа тобуллар, майгыта-сигилитэ олохсуйар, айар-тутар дьоруу сайдар айылбаттан айыллыбыт эйгэтэ буолар. Оһо ийэ тылын эйгэтигэр иитилиннэһинэ, омук кутун-сурун ор уйэлэргэ муспут муудараһын этигэр-хааныгар инэринэр, торообут тылын, бэйэтин омугун ытыктыыр-харыстыыр киһи буолар. Ийэ тыллаах киһи атын омук дьонун кытта тэннэһин билинэн, интернациональнай тыынна иитиллэр.

Саха тылын уорэтии 2 сурун часка арахсар:

1. Тыл уорэһэ (морпонуогууа)
2. Ситимнээх сана (тиэкиһ тутула, санарар сана тиибэ, истиилэ).

Саха тылыгар уорэтии программата уорэнээччигэ маннык ирдэбили туруорар:

1. Уорэнээччи улэһэ-хамнаһа, дьыалаһа-куолуга, общественной олоххо торообут тылынан хомоһойдук кэпсэтэр, санаатын саабылаан этэр, суруйар (**коммуникативная компетенция**).
2. Саха тылын уорэһин, тыл культуратын туһунан ойдобулу ылар, литературнай нуорманы билэр, торообут тылын барһа баайын сыаналыыр, сатаан туһанар (**языковедческая компетенция**).
3. Ийэ тылын баайынан, кэрэтинэн киэ туттар, торообут тыла сайдарын туһугар туруулаһар, кэлэр колунэһэ тириэрдэр ытык иэстэһин ойдуур (**культуроведческая компетенция**).

Тумук ситиһиилэр

- Лексиканы уорэтэн оһо саха тылын барһа баайын арыан, тылы араас эйгэһэ, араас сыалга-сорукка сатаан туттар кыахтанар.

- Морфологияа араас сана чааа уоскуур уонна уларыар халыбын уорэтэн, оҕо тыл литературнай нуорматын арааран билэр уонна тутууар буолар.
- Тыл культурата, стилистика, тизкис ойдобуллэрэ уорэнээччи санарар саната ыраас, хомоҕой, этигэн, урдук культуралаах буоларыгар комолоһор.

Саха тылын уорэтии сыала-соруга:

1. Саха тылын барҕа баайын, тутулун, уратытын оҕо ойугэр-сурэһэр тийэр курдук арыян кордоруу;
2. Уорэнээччигэ араас эйгэһэ, араас наадаҕа сахалыы сатаан санарар, суруйар дьоһуру инэри;
3. Саха тылын талы-талба кэрэтин биллэрэн, ийэ тылын собулуур, харыстыыр, торут культуратын биьириир, омугун сыаналыыр, убаастыыр ыччаты иитэн тааарыы.

Метапредметнай УУД (универсальные учебные действия)

Торообут тылы уорэтиигэ маннык УУД чочуллар уонна сайдар:

1. **Коммуникативнай** (оҕо санарар уонна суруйар культура бары корунун, олох араас тугэннэригэр тылы туттуу сурун сатабылларын уонна уоруйэхтэрин бааһылыыр);
2. **Регулятивнай** (оҕо толорор улэтин сыалын туруорар, былаанныыр, бэйэтин хонтуруолланар, сыаналанар, сыһыатын коннорунэр);
3. **Познавательнай** (тэннээһин уонна утарыта туту, майгыннатыы, синтез, тумуктэри оноруу, абстракциялааһын, сыаналааһын уонна наардааһын, библиографическай кордооһун, араас источниктартан информацияны булуу, текскэ улэ).

МБОУ «Сатагайская средняя общеобразовательная школа»

РАССМОТРЕНО

На заседании МО гуманитарного цикла

Онуфриева А.В. /Онуфриева А.В./

от « 1 » сентября, 2016 г.

СОГЛАСОВАНО

зам. директора по УР

Адамова Н.Н. /Адамова Н.Н./

от « 1 » сентября, 2016 г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор МБОУ «Сатагайская СОШ»

Шишигин Е.А. /Шишигин Е.А./

от 1 » сентября, 2016 г.

Рабочая программа по родной литературе для 7 класса на 2016 – 2017 учебный год

Учебник – Колодезников С.К., Колодезникова Л.Д., Васильев Е.К. «Тересбут литературабыт»
Программа – Филиппова Н.И., Шишигина В.Р., Максимова М.Е., «Норуот айымньыта уонна литература. Уус-уран литература», 1996с.
Всего: 68 чаас

Составитель: учитель родного языка и литературы
МБОУ „Сатагайская средняя общеобразовательная школа“
Шишигина Галина Николаевна
Образование: высшее
УПД: высшая категория
Пед. стаж: 36

2016-2017 уч. год

Саха литературата, 7 кылаас

Программа - Филиппова Н.И., Шишигина В.Р., Максимова М.Е. «Норуотайымньытауонна литература. Уус-уран литература»

Учебник – Колодезников С.К., Колодезникова Л.Д., Васильев Е.К. «Торообутлитературабыт» Программа – Филиппова Н.И., Шишигина В.Р.,

Коруллэр чаас: 68 (БУП РС(Я))

7 кылаас уорэнээччилэрэ программанан саха литературатын уорэтии 1-2 суьуохтэрин сурун ойдобуллэрин ылыннылар:

- уобарааы оноро уорэннилэр, онно сыьыаран суруйааччы сатабылын ырыталлар;
- айымньыны диринэтэн ырытарга холоноллор, ол аата айымньы кото5ор проблематын ол кэмнээ5и уонна билинни олоххо сыьыары тутан санааларын этэ, дакаастыы, сыаналыы уорэннилэр;
- айымньыны чинчийэргэ (уус-уран оттун ырытыы) холоноллор;

Кылаас уорэнээччилэрэ санааларын сатаан этэргэ уорэннилэр, дьон ортотугар тыл этэллэрин, санаралларын угустэр собулууллэр. Суругунан улэ5э, ойтон суруйууга санааларын саабылаан суруйаллар.

Уорэх сыала:

Уорэнээччи сурун сатабыллара:

Айымньыны аабыыга	Тыла сайдытыгар
Сатаан аа5ар: 1. кудуччу 2. суурдэн 3. сыныйан 4. талан	Сахалыы ыраастык, ылба5айдык, санаатын саабылаан санарар.
Суруйааччы айымньытын оло5ун кэпсээнин кытта дьуорэлээн ойдуур.	Уус-уран айымньы корунун, стилин тутуьан хобоонноохтук, уус-ураннык аа5ар, кэпсиир (сиьилии, талан, кылгатын, айан).
Айымньы туьунан сурун эбэтэр утарыта сыанабылы айымньыны ырытарга туьанар.	Айымньыны, быьа тардыыны литература теориятын ойдобуллэрин туьанан ырытар, сыаналыыр.
Саха уус-уран литературата сайдыбыт туьумэхтэрин сурун уратыта, бэлиэ айымньылара олох уларыыйытын кытта ситимнэрин ойдуур.	Проблемнай тема5а 1 эбэтэр хас да айымньыга оло5уран толкуйдаан, тойонноон ойтон суруйар.
Суруйааччы сатабылын, айар стилэ, тыла-оьо туох уратылаа5ын араарар	Аахпыт айымньыга, корбут киинэ5э,спектакльга, ойуулуур-дьуьуннуур искусство айымньытыгар бэйэтин санаатын, сыанабылын этэр, суруйар.
Литература теориятын сурун ойдобуллэрин, терминнэрин	Литература, публицистика тематыгар ыстатыйа, очерк, репортаж,

айымньыны ырытыга туьанар.	реферат суруйар, иьитиннэрии, дакылаат онорор.
Автор олобу анааран корор ойо-санаата (мировоззрениета) айымньытыгар ханнык ньыманан костубутун быьаарар.	Литература, публицистика айымньытыгар аннотация онорор, лит.-критическэй улэни конспектыыр.
Литература уорэьэр уонна критикатыгар тахсар улэ сурун корунун (монография, ыстатыйа, анаарыы, сыанабыл, реферат, о.д.а.) уратытын араарар.	Бэйэ суруйар улэтигэр былаан, тезис, конспект онорор; эпиграбы, цитатаны сатаан туьанар.
	Литература матырыйаалынан араас дьууллэьиигэ, диспукка, конференцияба кыттар, санаатын олохтоохтук дакаастаан этэр.
	Фольклор стилинэн остуоруйаны, чабырбабы, ырыаны-тойугу, оьуохайы айарга, толорорго холоноор.
	Уус-уран литература стилинэн араас коруннэ, жанрга айарга холоноор, суруйар.
	Литература тематыгар радионан, телевизорынан биэрии, биэчэр, араас тэрэьиннэр сценарийдарын суруйар.

Соруктар:

Кылаас уорэнээччилэригэр ситимнээх сананы сайыннараар улэни салгыы тэрийии:

- уруокка оьо санаатын толору этэригэр тоьоостоох ситуацияны оноруу, усулуобуйаны тэрийии (тылынан, суругунан0;
- уорэнээччи дьизэтигэр айымньыны ааьарын, эбии литератураны туьанан ирдэниллэр толкуйдааьыннаах улэлэри толорорун ситиьии;
- болоьунэн айымньылаах улэни тэрийии, онно хас биирдии оьо бэйэтин тус айымньытынан кыттарын ситиьии

МБОУ «Сатагайская средняя общеобразовательная школа»

РАССМОТРЕНО

На заседании МО гуманитарного цикла

Онуфриева А.В. /Онуфриева А.В./

от « 1 » сентября, 2016 г.

СОГЛАСОВАНО

зам. директора по УР

Адамова Н.Н. /Адамова Н.Н./

от « 1 » сентября, 2016 г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор МБОУ «Сатагайская СОШ»

Шишигин Е.А. /Шишигин Е.А./

от « 1 » сентября, 2016 г.

Рабочая программа по родному языку

для 8 класса на 2016 – 2017 учебный год

Учебник – Винокуров И.П., Филиппов Г.Г., Филиппова М.Е.. «Саха тыла», 2003 с.

Программа - Семенова С.С. «Саха тыла», Дь: 2000с.

Всего: 68 чаас.

Составитель: учитель родного языка и литературы
МБОУ „Сатагайская средняя общеобразовательная школа“

Шишигина Галина Николаевна

Образование: высшее

УПД: высшая категория

Пед. стаж: 36

2016-2017 уч. год

МБОУ «Сатагайская средняя общеобразовательная школа»

РАССМОТРЕНО

На заседании МО гуманитарного цикла

Онуфриева А.В. /Онуфриева А.В./

от « 1 » сентября, 2016 г.

СОГЛАСОВАНО

зам. директора по УР

Адамова Н.Н. /Адамова Н.Н./

от « 1 » сентября, 2016 г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор МБОУ «Сатагайская СОШ»

Шишигин Е.А. /Шишигин Е.А./

от « 1 » сентября, 2016 г.

Рабочая программа по родному языку

для 8 класса на 2016 – 2017 учебный год

Учебник – Винокуров И.П., Филиппов Г.Г., Филиппова М.Е.. «Саха тыла», 2003 с.

Программа - Семенова С.С. «Саха тыла», Дь: 2000с.

Всего: 68 чаас.

Составитель: учитель родного языка и литературы
МБОУ „Сатагайская средняя общеобразовательная школа“

Шишигина Галина Николаевна

Образование: высшее

УПД: высшая категория

Пед. стаж: 36

2016-2017 уч. год

Саха тыла, 8 кылаас

Программа: Семенова С.С. «Саха тыла» сахалыы оскуола программата. Дьокуускай, 2000

Учебник – Винокуров И.П., Филиппов Г.Г., Филиппова М.Е. «Саха тыла»

Быһаарыы сурук

Саха тылыгар 8 кылааска улэ программата Семенова С.С. «Сахалыы оскуола программатыгар» (Дьокуускай, Уорэхтээһини сайыннарар инст-т изд-та.-2000 с.) олоһуорар. Чаас ахсаана нэдиэлэ5э 2, БУП РС(Я) коруллэр.

Программа ФГОС ирдэбилинэн уорэх-иитии ис хобоонун, сыалын-соругун, уорэнээччилэр уопсай сайдыыларын стратегиятын арыйар.

Уорэх предметин уопсай характеристиката

О5о торообут тыла уорэ5и-билиини кэбэ5эстик ылынар, ойо-толкуйа тобуллар, майгыта-сигилитэ олохсуйар, айар-тутар дьо5ура сайдар айыл5аттан айыллыбыт эйгэтэ буолар. О5о ийэ тылын эйгэтигэр иитилиннэ5инэ, омук кутун-сурун ор уйэлэргэ муспут муудараабын этигэр-хааныгар инэринэр, торообут тылын, бэйэтин омугун ытыктыыр-харыстыыр киьи буолар. Ийэ тыллаах киьи атын омук дьонун кытта тэннээ5ин билинэн, интернациональнай тыынна итиллэр.

Саха тылын уорэтии 2 сурун часка арахсар:

3. Тыл уорэ5э (тыл тутула, лексика, фонетика, морфология, синтаксис);
4. Ситимнээх сана (тиэкис тутула, санарар сана тиибэ, истиилэ).

Саха тылыгар уорэтии программата уорэнээччигэ манньык ирдэбили туруорар:

4. Уорэнээччи улэ5э-хамнаска, дьыала5а-куолуга, общественной олоххо торообут тылынан хомо5ойдук кэпсэтэр, санаатын саабылаан этэр, суруйар (**коммуникативная компетенция**).
5. Саха тылын уорэ5ин, тыл культуратын туьунан ойдобулу ылар, литературнай нуорманы билэр, торообут тылын бар5а баайын сыаналыыр, сатаан туьанар (**языковедческая компетенция**).
6. Ийэ тылын баайынан, кэрэтинэн киэ туттар, торообут тыла сайдарын туьугар туруулаьар, кэлэр колуонэ5э тириэрдэр ытык иэстээ5ин ойдуур (**культуроведческая компетенция**).

Тумук ситиьиилэр

- Лексиканы уорэтэн о5о саха тылын бар5а баайын арыян, тылы араас эйгэ5э, араас сыалга-сорукка сатаан туттар кыахтанар.
- Морфология5а араас сана чааьа уоскуур уонна уларыйар халыыбын уорэтэн, о5о тыл литературнай нуорматын арааран билэр уонна тутуьар буолар.
- Тыл культурата, стилистика, тиэкис ойдобуллэрэ уорэнээччи санарар саната ыраас, хомо5ой, этигэн, урдук культуралаах буоларыгар комолоьор.

Саха тылын уорэтии сыала-соруга:

4. Саха тылын барҕа баайын, тутулун, уратытын оҕо ойугэр-сурэҕэр тийэр курдук арыян кордоруу;
5. Уорэнээччигэ араас эйгэҕэ, араас наадаҕа сахалыы сатаан санарар, суруйар дьоһуу инэри;
6. Саха тылын талы-талба кэрэтин биллэрэн, ийэ тылын собулуур, харыстыыр, торут культуратын биьириир, омугун сыаналыыр, убаастыыр ыччаты иитэн таһаары.

Метапредметнай УУД (универсальные учебные действия)

Торообут тылы уорэтиигэ манньк УУД чочуллар уонна сайдар:

4. **Коммуникативнай** (оҕо санарар уонна суруйар культура бары корунун, олох араас тугэннэригэр тылы туттуу сурун сатабылларын уонна уоруйэхтэрин баһылыыр);
5. **Регулятивнай** (оҕо толорор улэтин сыалын туруорар, быһаанныыр, бэйэтин хонтуруолланар, сыаналанар, сыһыатын коннорунэр);
6. **Познавательнай** (тэннээбин уонна утарыта туту, майгыннаты, синтез, тумуктэри оноруу, абстракциялааһын, сыаналааһын уонна наардааһын, библиографическай кордооһун, араас источниктартан информацияны булуу, текскэ улэ).

8 кылаас уорэнээччитин сатабыллара

Тыл уорэҕэ	Тылы сайыннары
Лексика	Тыл араас аранатын тылдьыттан булар, санарар санатыгар таба туһанар.
Тыл араас аранатын сатаан араарар. Билбэт тылын суолтатын тылдьыт комотунэн быһаарар.	
Морфология	Тылдьыттан аат тыл арааһын булар, суолтатын быһаарар, этиигэ туттар.
Тиэкистэн аат тылы ыйыты туруоран булар, арааһын ыйар. Суолтатынан бэйэтэ холобур аһалар. Этиигэ ханнык чилиэн буолбутун быһаарар.	
Уоскээбит аат тылы тиэкистэн булар, уоскээбит ныматын, туох уратылааһын быһаарар.	Аат тылы араас ныманан сатаан уоскэтэр, санарар санатыгар таба туһанар.
Аат тыл ахсаанын сатаан араарар, халыыбын уоскэтэр.	Ахсаан халыыбын санарар санатыгар сопко туттар.
Аат тыл падеһын ыйыты туруоран сопко быһаарар. Аат тылы падеһинан уларытар.	Падеж сыһыарылаах аат тылы таба суруйар. Санарар санатыгар падеж лит. нуорматын тутуһар.

Тардыылаах аат суолтатын араарар. Уустук тардыы ситимин сатаан уоскэтэр.	Ахсаан халыыбын сопко туттар.
Аат тылы таба суруйар түбэлтэни быһаарар.	Суругунан улэһэ быраабыланы тутууан аат тылы таба суруйар.
Тиэкистэн даһааһын ааты ыйытыты туруоран булар, арааһын быһаарар. Суолтатынан бэйэтэ холобур аһалар. Этиигэ ханнык чилиэн буолбутун быһаарар.	
Тылдыттан даһааһын аат арааһын булар, суолтатын быһаарар, этиигэ туттар. Синоним даһааһын ааттан табыгастааһын булан туттар.	
Тыл састааба. Орфография.	Сыһыарыыны туттан тылы уоскэтэр, уларытар.
Тыл олоһун, сыһыарыытын араарар. Уоскэтэр, уларытар сыһыарыыны быһаарар.	
Кылгас-ууун аһаһас дорһоонноох, дифтоннаах, хоһулааһар, сэргэстэһэр, пааралааһар бүтэй дорһоонноох тылы таба суруйар. Орфография быраабылатыгар ыйыллар тылы таба суруйууну быһаарар, алһааһы булан коннорор. Нууччалыы суруллар тылы сатаан быһаарар, алһааһы булан коннорор. Холбуу тылы таба суруйууну сатаан быһаарар, алһааһы булан коннорор. Тылы коһоруу быраабылатын сатаан быһаарар, алһааһы булан коннорор.	Быраабыланан суруллар тыллары тиэкискэ таба суруйар.
Тиэкис	Тиэкис тиэмэтин, сурун санаатын быһаарар. Тиэмэ хайдах арыллыбытын сыаналыыр, эбэн, толорон биэрэр. Бэйэтэ тиэмэни арыян ойтон суруйар.
Тиэкис бэлиэтинэн сирдэтэн, этиини уонна тиэкиһи араарар. Тиэкиһи кэрчик тиэмэһэ арааран, былаан онорор.	
Аһааһы онорор, сыаналыыр.	Аахпыттан уонна ойтон суруйууга аһааһы сопко онорор.
Тиэкискэ этии хайдах ситимнэспитин быһаарар.	Ойтон суруйарыгар этиини ситимниир ньыманы сатаан туһанар.
Сана тиибэ	Ойуулааһын, тойоннооһун, сэһэргээһин тиэкиһи аахпыттан суруйар
Тиэкис тиибин быһаарар.	

Учууталга аналлаах литература

1. Семенова С.С. о.д.а. Аахпыттан суруйуу уонна диктант тиэкистэрэ. 5-11 кылаас –Дьокуускай: Бичик, 2004
2. Санникова Е.К., Архипова А.С. Аахпыттан суруйуу тиэкистэрэ. 5-11 кылаас. – Дьокуускай: ЯФ изд. СО РАН, 2001
3. Торообут тыл уонна литература. Саха тылын уонна литературатын учууталыгар аналлаах научнай-методическай сурунаал. НИИНШ РС(Я)

Уорэнээчилэргэ комо литература

1. *Борисова Н.М., Кондратьев А.А. Саха саната.* - Дьокуускай: Бичик, 1998
2. *Саха тылын быһаарыылаах кылгас тылдьыта / Афанасьев П.С. о.д.а. – Дьокуускай: Бичик, 2008*
3. *Сахалыы-нууччалыы кылгас тылдьыт.* / Петрова Т.И. - Дьокуускай: Бичик, 2008
4. *Сахалыы таба суруйуу тылдьыта.* Дьокуускай, 2007
5. Чыбыкова М.Ф. Саха тылыгар ыйынньык таблицалар. Дьокуускай, 2013

Компьютернай программалар

1. Электроннай пособие. Саха тылын грамматиката. / Ефремов Н.Н., Семенова С.С. 5-9 кылаас.
2. Шамаева М.Е. Саха тылыгар уонна литературатыгар тургутуктар.
3. Шамаева М.Е. Интерактивнай дуоскаҕа аналлаах соруудахтар (саха тыла. 5-9 кылаас)

Интернет ситимигэр методическай маттырыйааллар

1. Информационные-коммуникативные технологии в образовании. – Режим доступа: <http://www.ict.edu.ru>

МБОУ «Сатагайская средняя общеобразовательная школа»

РАССМОТРЕНО

На заседании МО гуманитарного цикла

 /Онуфриева А.В./

от « 1 » сентября, 2016 г.

СОГЛАСОВАНО

зам. директора по УР

 /Адамова Н.Н./

от « 1 » сентября, 2016 г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор МБОУ «Сатагайская СОШ»

 /Шишигин Е.А./

от « 1 » сентября, 2016 г.

Рабочая программа по родной литературе для 8 класса на 2016 – 2017 учебный год

Учебник – Колодезников С.К., Шишигина В.Р. «Саха литературата»

Программа – Филиппова Н.И., Шишигина В.Р., Максимова М.Е., «Норуот айымньыта уонна литература. Уус-уран литература», 1996с.

Всего: 68 чаас

Составитель: учитель родного языка и литературы
МБОУ „Сатагайская средняя общеобразовательная школа“

Шишигина Галина Николаевна

Образование: высшее

УПД: высшая категория

Пед. стаж: 36

2016-2017 уч. год

Саха литературата, 8 кылаас

Программа – Филиппова Н.И., Шишигина В.Р., Максимова М.Е. «Норуот айымньыта уонна литература. Уус-уран литература»

Учебник – Колодезников С.К., «Шишигина В.Р. «Саха литературата»

Быһаарыы сурук

Оскуолаҕа литература уруогун сурун анала – уорэнээччигэ торообут тыл, фольклор уонна литература норуот духовнай баайа, киии ойо-санаата тобуллар, туругулар, майгыта-сигилитэ ситэр, арыллар, истин, ийирэх иэйиитэ уьуктар эйгэтэ буолар.

Сурун туһаайыылара:

1. Норуот тылынан уус-уран айымньыта сахалыы уус-уран литература силиһэ, тордо буоларын аахсан, уус-уран литератураны фольклору кытта ситимнээн уорэтии.
2. Айымньы уорэнээччигэ сайдыыны, литературнай уорэ5ириини биэрэрин учуоттаан уорэтии.
3. Айар ньыма арааьын, литература теориятын ойдобуллэрин уорэнээччи бол5ойорун, бэйэтэ туттарга эрчиллэрин ситиьии.
4. О5ону ба5аран туран уорэнэргэ, бэйэни сайыннаарга, бэйэ санаатын, сатабылын, дьо5урун сыаналыырга уьуйуу.
5. Уорэнээччигэ айарга уорэнэр, холоноор кыа5ы биэрии, тэрийии, соптоох уоруйэ5и, сатабылы инэрии, дьо5ура сайдарыгар ирдэбили туруоруу.

Уорэх сыала:

Уус-уран айымньыны аа5ыы уонна айымньы айыллар кистэлэнин билсиьии.

- Айымньы уус-уран коруннэрин (жанр) уорэтэргэ литература теориятын сурун ойдобуллэрин кэлимник туьаныы;
- Саха литературатын ойуулуур-дьуьуннуур, уобарастыыр тиьигин суруннээн норуот айымньыларын угэстэригэр оло5уран коруу.

Метапредметнай УУД (универсальные учебные действия)

Торообут литератураны уорэтиигэ маньык УУД чочуллар уонна сайдар:

Уорэнээччи сурун сатабыллара:

Айымньыны аа5ыыга	Тыла сайдыытыгар
Сатаан аа5ар: Кудуччу – таска 100–110 тылы, искэ 120–150 тылы.	Уус-уран айымньыны уонна ойго уорэппит тексин хобоонноохтук аа5ар.

Хобоонноохтук аабарга бэйэтэ сатаан бэлэмнэнэр.	Айымны уус-уран тылын туттан сибилии, талан, кылгатын, сирэйдийн уларытан, кийи кэрэхсиир гына кэпсиир.
Уруокка аахпыт айымныларын ис хобоонун ойдуур, ыйытыларга эппиэттиир.	Айымны туьунан ыйытыга тылынан уонна суругунан толору хоруйдуур.
2-3 талааннаах олонхоут, тойуксут, 6-7 саха суруйааччыларын аатын, кинилэр айымныларын ааттыыр.	Айымны уонна герой туьунан бэйэтин санаатын саабылаан этэр.
10-12 хобоонунан айымныны, 3-4 кэпсээнтэн быьа тардыыны ойтон аабар.	Герой мэтириэтин, айыл5аны хоьуйуу туьунан суруйааччы дьуьуйуутун туьунан уус-ураннык кэпсиир; кийи дьуьунун-бодотун, айыл5а костуутун уус-ураннык хоьуйан суруйарга холоноор.
Норуот айымнытын араас корунун араарар, толорорго эрчиллэр. Атын омук айымнытыгар тэннээн аабар.	Талбыт тематыгар остуоруйа, таабырын, хобоон, кэпсээн айан холоноор.
Литература айымнытын 3 корунун (эпос, лирика, драма), сурун жанрдарын (хобоон, лит. остуоруйа, кэпсээн, драма) сатаан араарар.	Аахпыт айымныларынан дьобус сценарийы суруйар.
Айымны темата, сурун санаата, сюжета, тутула диэн ойдобуллэри айымныны сыаналыырыгар туьанар.	Аахпыт айымны, корбут киинэ, спектакль туьунан дьууллэьийгэ, сьэьэргэьийгэ кыттар, ойтон суруйар.
Ойуулуур-дьуьуннуур уус-уран ньыма арааьа хайдах туттулларын бол5ойор, кэтээн корор, бэйэтэ айан холоноругар туьанар.	

Айымньыны тоьо собулээбитин-сирбитин арааран ойдуур, ол торуотун сатаан быаарар, санаатын этэр.	
--	--

Учууталга аналлаах литература

6. Саха литературатын оскуолаҕа уорэтии методиката (ред. Поликарпова Е.М.). Дьокуускай: Бичик, 2006
7. Торообут тыл уонна литература. Саха тылын уонна литературатын учууталыгар аналлаах научнай-методическай сурунаал. НИИНШ РС(Я)
8. Архипова Е.А. Хоьоонунан айымньы тутулун ырытыы. Докуускай, 2006
9. Бугаев Н.И. Хоьоон, хомуьун, лирика. Докуускай, 2005
10. Окорокова В.Б. Литература геройа. Докуускай, 2005

Уорэнээчилэргэ комо литература

1. Слепцова А.Д. Сиэннэрбэр суруйааччылары сьээргиим. Дьокуускай: Бичик, 2008
2. Саха тылын быаарыылаах кылгас тылдыта / Афанасьев П.С. о.д.а. – Дьокуускай: Бичик, 2008
3. Сахалыы-нууччалыы кылгас тылдыт. / Петрова Т.И. - Дьокуускай: Бичик, 2008

Компьютернай программалар

4. Электроннай библиотека. Торообут литература. Дьокуускай, «Бичик»
5. Шамаева М.Е., Васильева Н.М. Электроннай улэ тэтэрээтэ.
6. Шамаева М.Е. Саха тылыгар уонна литературатыгар тургутуктар. 5-11 кылаас.

Интернет ситимигэр методическай маттырыйааллар

2. Информационные-коммуникативные технологии в образовании. – Режим доступа: <http://www.ict.edu.ru>

МБОУ «Сатагайская средняя общеобразовательная школа»

РАССМОТРЕНО

На заседании МО гуманитарного цикла

А.В. Онуфриева /Онуфриева А.В./

от « 1 » сентября, 2016 г.

СОГЛАСОВАНО

зам. директора по УР

Н.Н. Адамова /Адамова Н.Н./

от « 1 » сентября, 2016 г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор МБОУ «Сатагайская СОШ»

Е.А. Шишигин /Шишигин Е.А./

от 1 » сентября, 2016 г.

Рабочая программа по родному языку

для 9 класса на 2016 – 2017 учебный год

Учебник – Винокуров И.П., Филиппов Г.Г., Филиппова М.Е.. «Саха тыла», 2003 г.

Программа - Семенова С.С. «Саха тыла», Дь: 2000с.

Всего: 68 чаас.

Составитель: учитель родного языка и литературы
МБОУ „Сатагайская средняя общеобразовательная школа“

Шишигина Галина Николаевна

Образование: высшее

УПД: высшая категория

Пед. стаж: 36

2016-2017 уч. год

Быһаарыы сурук.

Саха тыла – саха оскуолатыгар үөрэх тыла, билии-көрүү төрдө буолар. Үөрэнээччи тыл үөрэҕин туһунан сүрүн өйдөбүлэ, ситимнээн сангарар үөрүйэҕэ, ырытар-толкуйдуур, онорон көрөр дьоһура маннай төрөөбүт тыл уруогар олохсуйар.

Онтон салгыы оҕо атын үөрэх предметтэрин ис хоһоонун төрөөбүт тылынан ордук чэпчэкитик өйдүүр. Билиитэ-көрүүтэ кэнээн истэҕин ахсын тылын саппааһа байар, онон атын предметтэри сахалыы үөрэтии төрөөбүт тылы баһылыырга көмөлөһөр.

Төрөөбүт тылын үчүгэйдик билэр үөрэнээччи ол өйдөбүлүгэр, сатабылыгар, үөрүйэҕэр тирэҕирэн, нуучча тылын, омук тылларын эмиэ түргэнник үөрэтэр. Хас да тылы билэр киһи информацияны ылар, туһанар кыаҕа улам улаатан иһэр.

Ити курдук саха тылын оскуолаҕа үөрэтии бары предметтэри кытта быһаччы ситимнээх, онно акылаат буолар ураты суолталанар.

Синтэксис. Этии уонна тыл ситимэ уратыларын, этии арааһын (сэһэн, ыйытыы, күүһүрдүү) билии. Этии чилиэннэрин, биир уустаах чилиэннэри, тэнийбит чилиэннэри, даҕаамыры, кыбытык кэрчиктэри өйдөөһүн Тэнийбит уонна тэнийбэтэх этии, толору уонна толорута суох судургу (биир састааптаах, икки састааптаах этии) уонна холбуу (ба'ылатыылаах, тэ²²э холбоммут) этии, сирэй сана, ойоҕос сана, диалог, туһулуу өйдөбүллэрин билии, этиигэ, тизкискэ арааран булуу, бэйэ этиитин толкуйдааһын. Этиини таба интэнээссийэлээн ааҕы, сурукка сана дэгэтин сурук бэлиэтинэн араарыы. Этиини чилиэнинэн ырытыы.

Ситимнээх сананы сайыннарыы

Туох сыаллаах-соруктаах санарарын, суруйарын ейдеең (*тиэмэ, сурун санаа*), дьонно тийиймтиэ гына санаатын саабылаан, араас истииллээх тизкии туһанар уеруйэби бабылаабын (*истэн суруйуу, ийтін суруйуу, о.д.а.*). Тизкис сирин санаатыгар олобуран, тизкиги таба ааттыыр. Тизкис сииһилиир тиибин таба туһанан (*сэгэргээгин, ойуулаагын, тойонноогун*), тизкис тутулун тутугар (*киириитэ, сирин чаага, тимигэ*), табыгастаах былаанын онорор (*кылгас, тэнийбит*), кэрчик тизмэлэргэ бытарытар. Тыл туттуллар аналын, дэгэтин учуоттаан, онно тобоостоох тутуллаах этиилэри (*логичность речи*), ойуулуур-дьыгыннццр ньымалары, септеех тыл баайын (*богатство речи*), тцгэнигэр септеех тылы туттар (*местность речи*).

Саха тылын 9-с кылаас оҕотугар үөрэтии манньк сыалы-соругу туруорар:

1. Саха тылын барҕа баайын, тутулун, уратытын оҕо өйүгэр-сүрэҕэр тийэр курдук арыян көрдөрүү.
2. Үөрэнээччигэ араас эйгэҕэ, араас наадаҕа сахалыы сатаан сангарар, суруйар дьоһуру инэрии.
3. Саха тылын талыы-талба кэрэтин биллэрэн, ийэ тылын сөбүлүүр, харыстыыр, төрүт культуратын биһириир, омугун сыаналыыр, убаастыыр ыччаты таһаарыы.

МБОУ «Сатагайская средняя общеобразовательная школа»

РАССМОТРЕНО

На заседании МО гуманитарного цикла

 /Онуфриева А.В./

от « 1 » сентября, 2016 г.

СОГЛАСОВАНО

зам. директора по УР

 /Адамова Н.Н./

от « 1 » сентября, 2016 г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор МБОУ «Сатагайская СОШ»

 /Шишигин Е.А./

от 1 » сентября, 2016 г.

Рабочая программа по родной литературе для 9 класса на 2016 – 2017 учебный год

Учебник - Шишигина В.Р., Максимова М.Е. «Саха литературата»

Программа – Филиппова Н.И., Шишигина В.Р., Максимова М.Е., «Норуот айымньыта уонна литература. Уус-уран литература», 1996с.

Всего: 68 чаас

Составитель: учитель родного языка и литературы
МБОУ „Сатагайская средняя общеобразовательная школа“

Шишигина Галина Николаевна

Образование: высшее

УПД: высшая категория

Пед. стаж: 36

2016-2017 уч. год

Быъаары сурук

Уус-уран литератураны уорэтии сурун оскуоланы бутэрээчилэргэ , бастатан туран, киьи умсулбаннаах ис туругун, уйулбатын тойугун, ыарыытын, ырыатын, ойун-сурэбин моккуонун, умсулбанын ырытан ылыныыга, дирин, улабалаах толкуйу арыйыыга тууланар. Киьи ойун-санаатын сырдататы, уйулбатын туруктаах, дьулурба онорууга дьулуьуу баьылыыр суолталаах буолара сирдээх.

Ой-сурэх аьыллан, сана саабыланан, уорэнээччи ис киэлитэ сырдаан, суруйааччы харабынан олобу коруу салаллан бардабына, уус-уран айымньы айыллыбыт ньымаларын, автор айар маастарыстыбатын, айымньы саха литературатыгар ылар миэстэтин эридьиэстэьии быьыытынан ыытыллар. Литература историятын, туоруйэтин билиьиннэрии тиьиктээхтик ыытыллар.

1. Үөрэнээччи билиитэ уонна сатабыла:

- Уус-уран айымньы олобу хохуйар искусство көрүнэ, ааспыт, билинни, кэлэр кэмнээби олох уус-уран кэрэһитэ, туоһута буоларын өйдүүр;
- Уус-уран, наука, публицистика айымньыларын таба, өйдөөн, кудуччу ааҕар:
9 кылааска: таска 120-130 тылы, искэ 180-200 тылы.
- 2-3 талааннаах олонхохут, тойуксут, саха 6-7 суруйааччытын аатын, кинилэр айымньыларын билэр.
- 10-12 хоһоонунан айымньыны (ол иһигэр поэматтан, олонхоттон быһа тардыыны), 3-4 кэпсээнтэн быһа тардыыны өйтөн ааҕар.
- Норуот айымньытын араас көрүнүн араарар, толорорго эрчиллэр (остуоруйалыыр, сэхэргиир, олонхолуур, чабырҕахтыыр). Атын омук айымньытыгар тэҥнээн ааҕар.
- Литература айымньытын 3 көрүнүн (эпос, лирика, драма), сүрүн жанрдарын (кэпсээн, сэхэн, роман, үгэ; хоһоон, поэма; драма, комедия, трагедия), ол арааһын (олох-дьаһах туһунан, быһылааннаах, фантастика, сатира, көр-күлүү, анабыл, андаҕар, кутурҕан, уруй-айхал хоһоон, о.д.а.) арааран билэр.
- Уус-уран айымньы тематын, сүрүн санаатын, тутулун, геройдара туох уратылаабын, майгыннаһарын көмөтө суох арааран билэр, сыаналыыр;
- Айымньы литература хайа салаатыгар киирэрин (эпос, лирика, драма), ханнык көрүнэ буоларын арааран билэр;
- Эпическэй айымньы сюжета олох ханнык чахчыларыгар олобуран суруллубутун быһаарар; айымньы ис номоһун кэм-кэрдии ситимин, хохуйар кэм бэлиэтин кытта ситимнээн өйдүүр;
- Айымньыга киһи ис дууһатын, уйулбатын, майгытын-сигилитин ойуулуур ньымалары кэтээн көрөр, быһаарар, бэйэтэ айан холоноругар туһанар;
- Уус-уран айымньыга, геройга, ойууланар түгэннэ автор хайдах сыһыаннаабын кэтээн көрөр, быһаарар;

- Уус-уран айымнны туруорар сүрүн уонна ойоѳос проблематын өйдүүр, автор ону быһаарар, сыаналыыр суолун сылыктаан болѳойор;
- Литература үөрэѳэр сыһыаннаах тылдыты, ыйынныгы, энциклопедияны сатаан туһанар.

1. Үөрэнээччи тылын сайдыта:

- Айымнныны эбэтэр быһа тардыны, өйгө үөрэппити литература ханнык көрүнгэ буоларын өйдөөн, хоһоонноохтук ааѳар;
- Айымнны уус-уран тылын туттан сиһилии, талан, кылгатын, сирэйин уларытан, киһи кэрэхсиир гына кэпсиир;
- Аахпыт текскэ судургу эбэтэр уустук былааны онорор;
- Уус-уран айымнныга эбэтэр бэйэ билибитигэр олобуран өйтөн суруйар;
- Аахпыт айымнны, көрбүт киинэ, спектакль, телевизорунан, радионан биэри уонна искусство атын да көрүнгүн (хартыына, скульптура, уус-уран оноһук о.д.а.) туһунан бэйэ санаатын этэр, суруйар, аннотация онорор;
- Кыра кээмэйдээх кэпсээни, хоһоону айарга холонор;
- Суруйааччы олоѳор уонна айар үлэтигэр литературнай монтаж, литературнай-музыкальнай композиция сценарийын суруйарга холонор.

Метапредметнай УУД (универсальные учебные действия)

Торообут литератураны уорэтиигэ манньк УУД чочуллар уонна сайдар:

7. **Коммуникативнай** (ааѳааччыны иити; саха уонна аан дойду норуоттарын чулуу айымнныларын утуо тыынын инэриммит личноы иити);
8. **Регулятивнай** (оѳо толорор улэтин сыалын туруорар, былаанныыр, бэйэтин хонтуруолланар, сыаналанар, сыыбатын коннорунэр);
9. **Познавательнай** (тэннээын уонна утарыта тутуу, майгыннатыы, синтез, тумуктэри оноруу, абстракциялааын, сыаналааын уонна наардааын, библиографической кордооун, араас источниктартан информацияны булуу, текскэ улэ).

Учууталга аналлаах литература

11. Саха литературатын оскуолаѳа уорэтии методиката (ред. Поликарпова Е.М.). Дьокуускай: Бичик, 2006
12. Торообут тыл уонна литература. Саха тылын уонна литературатын учууталыгар аналлаах научнай-методической сурунаал. НИИНШ РС(Я)
13. Архипова Е.А. Хоѳоонунан айымнны тутулун ырытыы. Докуускай, 2006
14. Бугаев Н.И. Хоѳоон, хомуьун, лирика. Докуускай, 2005
15. Окорокова В.Б. Литература геройа. Докуускай, 2005

Уорэнэччилэргэ комо литература

1. Слепцова А.Д. Сиэннэрбэр суруйааччылары сэбэргийм. Дьокуускай: Бичик, 2008
2. Саха тылын быһаарыылаах кылгас тылдьыта / Афанасьев П.С. о.д.а. – Дьокуускай: Бичик, 2008
3. Сахалыы-нууччалыы кылгас тылдьыт. / Петрова Т.И. - Дьокуускай: Бичик, 2008

Компьютернай программалар

7. Электроннай библиотека. Торообут литература. Дьокуускай, «Бичик»
8. Шамаева М.Е., Васильева Н.М. Электроннай улэ тэтэрээтэ.
9. Шамаева М.Е. Саха тылыгар уонна литературатыгар тургутуктар. 5-11 кылаас.

Интернет ситимигэр методическай маттырыйааллар

3. Информационные-коммуникативные технологии в образовании. – Режим доступа: <http://www.ict.edu.ru>

МБОУ «Сатагайская средняя общеобразовательная школа»

РАССМОТРЕНО

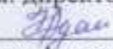
На заседании МО гуманитарного цикла

 /Онуфриева А.В./

от « 1 » сентября 2016 г.

СОГЛАСОВАНО

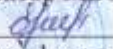
зам. директора по УР

 /Адамова Н.Н./

от « 1 » сентября 2016 г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор МБОУ «Сатагайская СОШ»

 /Шишигин Е.А./

от « 1 » сентября 2016 г.

**Рабочая программа по культуре народов РС (Я)
для 9 класса на 2016-2017 учебный год**

Рабочая программа составлена в соответствии с Примерной программой основного общего образования, разработанные на основе программы Баишева И.Г., Бравиной Р.И., Петровой Т.И

Составитель: учитель родного языка и литературы, КНРС(Я)
МБОУ „Сатагайская средняя общеобразовательная школа“

Шишигина Г.Н.

Образование: высшее

УПД: высшая категория

Пед. стаж: 36

2016-2017 уч. год

Быһаары сурук.

Норуот үйэлэргэ өлбөт-сүппэт барба баайа – кини национальнай культурата уонна искусствота буолар. Оттон национальнай культура диэн норуот олоххо-дьаһахха, үлэбэ-хамнаска, өй-санаа, сир-майгы өттүнэн атын омуктан туох уратыны айбыта-туппута барыта ааттаныан сөп.

Саха ыччата кыра сааһыттан норуот төрүт культуратын этигэр-хааныгар инэрэн, төрөөбүт буоруттан силистээх-мутуктаах, толору куттаах-сүрдээх, саха норуотун салгыыр, ураанхай омугу ууһатар киһи буолан тахсыахтаах. Ол иһин бу предмети үөрэтэргэ манньк тосхоллору (принциптэри) тутуһуохха сөп:

1. Норуот культуратын үүнэр көлүөнэбэ ситимин быһыта тыыппакка, биир тиһигинэн (системанан) билиһиннэри;
2. Норуот тугу айбытын „кырааскалаан-тупсаран“, „ыраастаан-чыыскалаан“ биэрбэккэ, хайдах баарынан ыччакка тиэрди;
3. Үөрэби билинни кэм уустукусуллубуйатын кытта сатаан дьүөрэлээн, олоххо, өйгө-санааба мындыр (философскай) сыһыаны ыччакка көрдөрүү.

Төрүт культураны оскуолаба үөрэтэргэ манньк араас өрүттээх сыал-сорук турар:

1. Обо-ыччат харабын аһан, болбонтотун тардан, интэриэһин көбүтүү, билиитин-көрүүтүн кэнэти, ханаты;
2. Эдэр киһи уйулбатын уһугуннаран, иһирэх изйиитин сайыннаран, норуота тугу айбытын сэргээн-кэрэхсээн, долгуйар-дуоһуйар гына иити;
3. Үөрэтэр матырыйаалы бүгүнгү олоххо сыһыаран, ыччакка үтө өйү-санааны инэри, сирдээх быһыыны-майгыны олохсугу;
4. Обо тылын-өһүн байытан, сааһылаан санарар, кэккэлээнкэпсиир, оһуордаах-уобарастаах уус тыллаах киһи оноруу;
5. Обону кыра сааһыттан кылыһахтаах ырыалаах, чуор тойуктаах, үтүөкэн үнкүүһүт, бэртээхэй битиһит буоларга үөрэти, уһуйуу, дьобурун тобулуу, талаанын таһаары;
6. Үүнэр көлүөнэ төрөөбүт норуотун мындыр өйүн, амарах сүрэбин, уран тарбабын ытыктаан, онон киэн туттан, киһи кэккэтигэр, омук ортотугар тэннэ санана сылдыар дьиннээх интернационалист буоларыгар олук ууруу;
7. Обону норуот айымньытын хомуйар, суруйар, үөрэтэр, чинчийэр идэбэ чугаһаты.
8. Үөрэтэр матырыйаал 5 салааба түмүлүннэ: олох-дьаһах культурата; итэбэл, сир-туом, үгэстэр, сүбэлэр-соргулар; историческай көрүү; билинни культура уонна искусство сайдыта; хотугу омуктар культуралара. Үөрэх былааныгар көрүллэр чааһы барыллаан манньк үллэриэххэ сөп:

	6	7	9	Барыта:
Кирии тема	1	1	1	3
Олох-дьаһах культурата	9	-	-	9

Итэбэл, сизэр-туом, үгэс	7	8	7	22
Историческай көрүү	4	3	5	12
Билинни культура, искусство	7	13	11	31
Хотугу культура	3	5	6	14
Түмүк таһаарыта	3	4	4	13
Барыта:	34	34	34	102

Учебник суох кэмигэр оҕолор уруокка тылдыт курдук кылгас бэлиэ, „Айымны тэтэрээтэ“ онгостоллор. Сыл ахсын реферат суруйаллар. үөрэхтэрин бүтэрэллэригэр түмүк үлэ суруйан, көмүскээн, оскуолаҕа өйдөбүннүк хааллараллар. Баҕа өттүнэн зачет, экзамен да туттарыахтарын сөп.

МБОУ «Сатагайская средняя общеобразовательная школа»

РАССМОТРЕНО

На заседании МО гуманитарного цикла

Онуфриева А.В. /Онуфриева А.В./

от « 1 » сентября, 2016 г.

СОГЛАСОВАНО

зам. директора по УР

Адамова Н.Н. /Адамова Н.Н./

от « 1 » сентября, 2016 г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор МБОУ «Сатагайская СОШ»

Шишигин Е.А. /Шишигин Е.А./

от 1 » сентября, 2016 г.

Тиэкии кэлимник ырытыы

саха тылыгар талан уерэнэр кууруска 8 кылааска улэлиир программа

Рабочая программа составлена в соответствии с Примерной учебной программой основного общего образования, разработанные на основе программы Семеновой С.С. «Саха тыла». Утверждена на НМС ОУ

Всего: 32 ч.

Составитель: учитель родного языка и литературы
МБОУ „Сатагайская средняя общеобразовательная школа“

Шишигина Галина Николаевна

Образование: высшее

УПД: высшая категория

Пед. стаж: 36

2016-2017 уч. год

Тиэкии кэлимник ырытыы
Саха тылыгар талан үөрэнэр анал куурус программата.

Быһаарыы сурук.

Саха тыла – саха оскуолатыгар уерэх тыла, билии-керуу терде буолар. Уерэнээччи тыл уерэбин туьунан сурун ейдебулэ, ситимнээн санарар уеруйэбэ, ырытар-толкуйдуур, онорон керер дьобура маннай тереебут тыл уруогар олохсуйар.

Саха тылыгар үөрэтии программата орто оскуоланы бүтэрэр үөрэнээччигэ **маннык ирдэбили туруорар:**

1. Үөрэнээччи үлэбэ-хамнаска, дьыалаба-куолуга, общественной олоххо төрөөбүт тылынан хомоёойдук кэпсэтэр, санаатын сааһылаан этэр, суруйар.
2. Саха тылын үөрэбин, тыл культуратын туһунан өйдөбүлү ылар, литературнай нуорманы билэр, төрөөбүт тылын барба баайын сыаналыыр, сатаан туһанар.
3. Ийэ тылын баайынан, кэрэтинэн киэн туттар, төрөөбүт тыла сайдарын туһугар туруулаһар, кэлэр көлүөнэбэ тириэрдэр ытык иэстээбин өйдүүр.

Тереебут тылын учугэйдик билэр уерэнээччи ол ейдебулугэр, сатабылыгар, уеруйэбэр тирэбирэн, атын предметтэри эмиэ кэбэбэстик ылынар.

Билиини уерэх этэринэн, **тылы билии 2 табымнаах:**

1. Литературнай тыл нуорматын баылаабын, ол аата тыл фонетическай, лексическай, грамматическай сокуоннарын билии;
2. Тыл култууратын ирдэбилин, стилистиканы билии, а.э. тыл олоххо туттуллар сирин, уеруйэбин, быраабылатын тутуьан санарыы, суруйуу.

Талан уерэнэр куурус функциональной хайысхалаах бириинсиби тутуьар (принцип функциональной направленности). Куурус үөрэнээччи саха тылын уруктарыгар ылбыт билиитин чингэтэр уонна дирингэтэр соруктаах.

Ис хобьооно:

- Лексическай – саха тылын барба баайын арыян, тылы араас эйгэбэ, араас сыалга-сорука туттуллуутун ырытыы.
- Фонетическай – саха тылын дорбоонун ураты айылгытын ырытыы.
- Морфологическай – араас сана чааба уескуур уонна уларыьар халыбын ырытыы.
- Синтаксическай – сахалыы этии эгэлгэ араабын ырытыы.
- Орфографическай – сахалыы сурук тыла халбаннаабат бигэ керунун быбааран ырытыы.
- Пунктуация быраабылатын быбаарыы.
- Тыл култууратын ейдебуллэрин быбаарыы.

Улэ хайысхалара: суругунан улэ араас керуннэрэ, айарга холонуу, бырайыактыыр улэ.

Сыала:

- **Саха тылын барба баайын, тутулун, уратытын обо ейугэр-сурэбэр тийэр курдук арыян кердеруу;**
- **Уерэнээччигэ араас эйгэбэ, араас наадаба сахалыы сатаан санарар, суруйар дьобуру инэри;**

- Оѓо уус-уран айымнѓы тылын-еѓун ейдуур, сыаналыыр, ырытар сатабылын сайыннарыы;
- Оѓо айар дѓоѓурун сайыннарыы.
- Оѓо ылбыт сатабылын кѓннѓѓи олоххо сатаан туттарыгар кеѓулѓѓин.

Куурус матырыйаала 32 чааска аттарыллар.

МБОУ «Сатагайская средняя общеобразовательная школа»

РАССМОТРЕНО

На заседании МО гуманитарного цикла

Онуфриева А.В. /Онуфриева А.В./

от « 1 » сентября, 2016 г.

СОГЛАСОВАНО

зам. директора по УР

Адамова Н.Н. /Адамова Н.Н./

от « 1 » сентября, 2016 г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор МБОУ «Сатагайская СОШ»

Шишигин Е.А. /Шишигин Е.А./

от 1 » сентября, 2016 г.

Тиэкии кэлимник ырытыы

саха тылыгар талан уерэнэр кууруска 8 кылааска улэлиир программа

Рабочая программа составлена в соответствии с Примерной учебной программой основного общего образования, разработанные на основе программы Семеновой С.С. «Саха тыла». Утверждена на НМС ОУ

Всего: 32 ч.

Составитель: учитель родного языка и литературы
МБОУ „Сатагайская средняя общеобразовательная школа“

Шишигина Галина Николаевна

Образование: высшее

УПД: высшая категория

Пед. стаж: 36

2016-2017 уч. год

Тиэкии кэлимник ырытыы
Саха тылыгар талан үөрэнэр анал куурус программата.

Быһаарыы сурук.

Саха тыла – саха оскуолатыгар уерэх тыла, билии-керуу терде буолар. Уерэнээччи тыл уерэбин туьунан сурун ейдебулэ, ситимнээн санарар уеруйэбэ, ырытар-толкуйдуур, онорон керер дьобура маннай тереебут тыл уруогар олохсуйар.

Саха тылыгар үөрэтии программата орто оскуоланы бүтэрэр үөрэнээччигэ **маннык ирдэбили туруорар:**

4. Үөрэнээччи үлэбэ-хамнаска, дьыалаба-куолуга, общественной олоххо төрөөбүт тылынан хомоёойдук кэпсэтэр, санаатын сааһылаан этэр, суруйар.
5. Саха тылын үөрэбин, тыл культуратын туһунан өйдөбүлү ылар, литературнай нуорманы билэр, төрөөбүт тылын барба баайын сыаналыыр, сатаан туһанар.
6. Ийэ тылын баайынан, кэрэтинэн киэн туттар, төрөөбүт тыла сайдарын туһугар туруулаһар, кэлэр көлүөнэбэ тириэрдэр ытык иэстээбин өйдүүр.

Тереебут тылын учугэйдик билэр уерэнээччи ол ейдебулугэр, сатабылыгар, уеруйэбэр тирэбирэн, атын предметтэри эмиэ кэбэбэстик ылынар.

Билиини уерэх этэринэн, **тылы билии 2 табымнаах:**

3. Литературнай тыл нуорматын баылаабын, ол аата тыл фонетическай, лексическай, грамматическай сокуоннарын билии;
4. Тыл култууратын ирдэбилин, стилистиканы билии, а.э. тыл олоххо туттуллар сирин, уеруйэбин, быраабылатын тутуьан санарыы, суруйуу.

Талан уерэнэр куурус функциональной хайысхалаах бириинсиби тутуьар (принцип функциональной направленности). Куурус үөрэнээччи саха тылын уруктарыгар ылбыт билиитин чингэтэр уонна дирингэтэр сруктаах.

Ис хобуоно:

- Лексическай – саха тылын барба баайын арыьан, тылы араас эйгэбэ, араас сыалга-срукка туттуллуутун ырытыы.
- Фонетическай – саха тылын дорбуонун ураты айылгытын ырытыы.
- Морфологическай – араас сана чааьа уескуур уонна уларыьар халыбын ырытыы.
- Синтаксическай – сахалыы этии эгэлгэ арааьын ырытыы.
- Орфографическай – сахалыы сурук тыла халбаннаабат бигэ керунун быбааран ырытыы.
- Пунктуация быраабылатын быбаарыы.
- Тыл култууратын ейдебуллэрин быбаарыы.

Улэ хайысхалара: суругунан улэ араас керуннэрэ, айарга холонуу, бырайыактыыр улэ.

Сыала:

- **Саха тылын барба баайын, тутулун, уратытын обу ейугэр-сурэбэр тийэр курдук арыьан кердеруу;**
- **Уерэнээччигэ араас эйгэбэ, араас наадаба сахалыы сатаан санарар, суруйар дьобуру инэри;**

- Оѓо уус-уран айымнѓы тылын-еѓун ейдуур, сыаналыыр, ырытар сатабылын сайыннарыы;
- Оѓо айар дѓоѓурун сайыннарыы.
- Оѓо ылбыт сатабылын кѓннѓѓи олоххо сатаан туттарыгар кеѓулѓѓин.

Куурус матырыйаала 32 чааска аттарыллар.

МБОУ «Сатагайская средняя общеобразовательная школа»

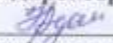
РАССМОТРЕНО

На заседании МО гуманитарного цикла

 /Онуфриева А.В./
от « 1 » сентября, 2016 г.

СОГЛАСОВАНО

зам. директора по УР

 /Адамова Н.Н./
от « 1 » сентября, 2016 г.

УТВЕРЖДЕНО

Директор МБОУ «Сатагайская СОШ»

 /Шишигин Е.А./
от 1 » сентября, 2016 г.

Айымны тыла-еье

саха тылыгар талан уерэнэр кууруска 9 кылааска улэлиир программа

Рабочая программа составлена в соответствии с Примерной учебной программой основного общего образования, разработанные на основе программы Семеновой С.С. «Саха тыла». Утверждена на НМС ОУ

Всего: 32 ч.

Составитель: учитель родного языка и литературы
МБОУ „Сатагайская средняя общеобразовательная школа“
Шишигина Галина Николаевна
Образование: высшее
УПД: высшая категория
Пед. стаж: 36

2016-2017 уч. год

Айымньы тыла-её

Саха тылыгар талан үөрэнэр анал куурус программата.

Быһаарыы сурук.

Үөрэнээччи тыл үөрэбин туһунан сурун ейдебулэ, ситимнээн санарар уеруйэбэ, ырытар-толкуйдуур, онорон керер дьоһура маннай тереебут тыл уруогар олохсуйар.

Саха тылыгар үөрэтии программата орто оскуоланы бүтэрэр үөрэнээччигэ маннык ирдэбили туруорар:

- Үөрэнээччи үлэбэ-хамнаска, дыалаба-куолуга, общественной олоххо төрөөбүт тылынан хомоһойдук кэпсэтэр, санаатын сааһылаан этэр, суруйар.
- Саха тылын үөрэбин, тыл культуратын туһунан өйдөбүлү ылар, литературнай нуорманы билэр, төрөөбүт тылын барба баайын сыаналыыр, сатаан туһанар.
- Ийэ тылын баайынан, кэрэтинэн киэн туттар, төрөөбүт тыла сайдарын туһугар туруулаһар, кэлэр көлүөнэбэ тириэрдэр ытык изэстэбин өйдүүр.

Оттон тереебут литератураны үөрэтии билинни кэмнэ маннык **сыалы-соругу туруорар:**

- Сахалыы литератураны сэргээн, кэрэхсээн, сатаан, ейдеэн ааһарга үөрэтии; аахпыты бэйэ сайдыытыгар туһанарга туһулаабын;
- Ийэ тыл уус-уран кууьун, кэрэтин, тыл илбиьин, хомуьунун обо кыра сааьыттан инэрии;
- Уус-уран айымньыны, араас геройдарын туһанан тереебут норуот олоьун, историятын, культуратын, угэстэрин, сиэрин-майгытын арыьыы: кьиьи аналын, олобу диринник таба ейдуургэ үөрэтии;
- Тереебут тылынан уус-уран айымньы айыллар угэьин, кистэлэнин, араас ньыматын билиьиннэрии;
- Үөрэнээччи айымньылаахтык толкуйдуур уонна айар дьоьура тобулларыгар суол аьыы;
- Уус-уран айымньыны уран тыллаах, ураты дьоьурдаах, талааннаах дьон айарын ейдетуу

Онон “Айымньы тыла-её” талан үөрэтэр куурус анала – үөнээччи тереебут тыл, фольклор, литература норуот духовнай баайа, кьиьи ейе-санаата тобуллар, майгыта-сигилитэ арыллар, иьирэх изьиитэ уьуктар эйгэтэ буолар диэн ейдуурун ситиьии.

Куурус сыала-соруга:

- Үөрэнээччи саха тылын уонна литературатын уруоктарыгар ылбыт билиитин кэнэтии-диринэтии;
- Суруйааччылар программаба суох айымньыларыгар обо интэриэьин тардыы, кэрэхсэтии;
- Кабинет библиотечкатыгар баар айымньылар тылларын-естерун ырытыы.

Сыл устата маннык УУД чочулар уонна сайдар:

10. **Коммуникативнай** (аабааччыны иити; саха суруйааччыларын чулуу айымньыларын утуо тыьынын инэриммит личноьы иити);

11. **Регулятивнай** (обо толорор улэтин сыалын туруорар, былаанныыр, бэйэтин хонтуруолланар, сыаналанар, сыььатын коннорунэр);

12. **Познавательный** (тэннээын уонна утарыта тутуу, майгыннатыы, синтез, тумуктэри оноруу, абстракциялаабын, сыаналаабын уонна наардаабын, библиографическай кордообун, араас источниктартан информацияны булуу, текскэ улэ).

Куурус матырыйаала 32 чааска аттарыллар.